

den nemlig, at man ved at bedømme Betydningen af Regjeringens Erklæring skal lægge Mærke til, at den blev givet paa den Tid, da man maatte have Forventning om, at Loven vilde blive bragt til Forhandling gennem alle Stadier, og den har fremdeles den Betydning, at, naar Forholdene maatte være de samme i den følgende Tid, saa er det sandsynligt, at den Mening, som af Regjeringens Medlemmer her er udtalt, ogsaa kan ventes at blive den samme. Jeg troer altsaa, at den ingenlunde kan siges at være betydningsløs.

Lehmann: Hvor nødtigt jeg end vil opholde Thingets Tid med Smaa Ting, maa jeg dog tillade mig at bemærke, at jeg ingenlunde har benægtet, at der findes baade Udelmodighed og Mennefskærlighed hos Godseierne, og at dette i mange Henseender har gjort sig gjældende i Forholdet til deres Bønder, fordi jeg antager, at den Tilbøielighed til at sælge frivilligen, der nu skal vise sig, er en Virkning af Bestræbelserne for en Tvangslov. Naar der iøvrigt her er talt om en Erklæring fra 60 Godseiere, saa maa jeg dog bemærke, at for de allerfleste Mennefsker er enhver Ting, som er i Handel og Vandel, tilfals — nemlig til sin Priis. En Erklæring om, at man vil sælge, er derfor, saalænge jeg ikke veed, til hvilken Priis man vil sælge, i mine Dine af ingen Betydning, thi det vidste jeg ogsaa uden nogen Erklæring, at ordentligviis Enhver vil sælge sit Bøndergods f. Ex. for den dobbelte Værdi; dermed vil jeg paa ingen Maade have sagt, at de Bedkommende ville fordre mere; end hvad der er Ret, men jeg siger, at den blotte abstracte Erklæring om at ville sælge Ting, som ere Gjenstand for Handel og Vandel, uden at man kjender den Priis, hvortil man vil sælge, er et tomt Ord, men et Ord, som jeg iøvrigt haaber, at Erfaringen vil give det Indhold og den Betydning, som det for Diebliffet endnu mangler.

Olesen: Om al den Tilbøielighed og Lyst, som der nu skal være tilstede hos Godsbestodderne til at sælge deres Fæstegods, skulde være fremkommen ene og alene ved den Bevægelse, som denne Sag i en Række af Aar har været sat i og ene og alene ved den, eller om det maaskee ogsaa tildeels skulde være af Lyst til

at drage den størst mulige Fordeel af den Tilbøielighed, som ganske vist som Følge af Bevægelsen i Forbindelse med den Retning, Fæstevæsenet nu har taget, er fremkommen hos Bønderstanden til at kjøbe, eller om der ogsaa for en stor Deel er Mennefskærlighed og Udelmodighed med i Spillet, det skal jeg ikke indlade mig paa, men for mig er det klart, at man dog ikke bør holde altfor megen Lovtale eller denne store Beredvillighed hos Godsbestodderne til at sælge; thi man kan være overbevist om, at mange af de Handler, som ere skete ved Frivillighed, ere skete saaledes, at Godsbestodderne have faaet henvendt det Dobbelte af Gaardene, som de vare værd, naar man iøvrigt vil vurdere Fæsternes Ret for deres Fæstebestidsfestid tilbørligt, og altsaa troer jeg ikke, at de fortjene saa store Lovpriisninger, fordi de ville sælge. Hermed vil jeg paa ingen mulig Maade have sagt, at ingen Handel er sket paa billige Vilkaar, men jeg troer, at det er for tidligt at holde Lovtaler over Lysten til at benytte Frivilligheden fra Godseiernes Side, saalænge man ikke seer, at Fæstebøndernes virkelige Rettigheder, den Rettighed, som de ved deres Fæste have erhvervet, bliver taget tilstrækkeligt i Betragtning, og det er, saavidt mig bekendt, kun sket paa saa Steder.

Grundtvig: Jeg har ikke lovpriist den store Villighed, Udelmodighed eller Mennefskærlighed hos Godseierne i det Hele, og neppe kommer jeg nogensinde dertil. Talen er fra min Side slet ikke, om et vist her omtalt Avertisement betegner eller betyder Lidt eller Meget, eller om der har vist sig megen eller liden Villighed eller Billighed hos Godseierne. Talen er ene og alene om, at det blev udsagt, at al den Villighed og Billighed, der kom tilsyne, ene og alene havde sin Grund i de paa tænkte tvingende Forholdsregler og Frygten for disse; det er dette, jeg har modsagt og fremdeles skal modsigte.

Tscherning: For at aflede Opmærksomheden fra den Sag, der her er bragt paa Bane, skal jeg med største Fornøielse anerkjende Frivillighedens store Værd, og som Beviis for, at jeg anerkjender den, tie og stemme for, at Tvangsloven kan blive færdig, i den Overbeviisning, at Frivilligheden da vil løbe saa